

1. Facts & figures

- Een eenduidige **definitie** van hoogbegaafdheid bestaat niet. Hoogbegaafdheid wordt beschouwd als een resultaat van een **interactie** tussen **aanleg** (hoog IQ) enerzijds en **omgevings- en persoonlijkheidskenmerken** anderzijds. Een hoge intelligentie wordt doorgaans niet als voldoende voorwaarde voor hoogbegaafdheid beschouwd. Als een individu een IQ boven 130 heeft, spreekt men steeds vaker van een hoogintelligent individu. De gemiddelde begaafdheid in de bevolking wordt aangeduid met een IQ van 100. Naast een hoog IQ, hebben hoogbegaafde studenten doorgaans een **snellere informatieverwerking** en een **sterker analytisch vermogen** dan studenten zonder hoogbegaafdheid. **Niet cognitieve persoonskenmerken en omgevingsfactoren** zoals bijvoorbeeld omgang met stress, prestatiemotivatie, werk- en leerstrategieën, (faal)angst, coping skills, het gezinsklimaat, en de kwaliteit van instructie, **faciliteren of belemmeren** de ontwikkeling van de begaafdheidsfactoren.
- Naar schatting is **3% van de populatie** hoogbegaafd.
- Hoogbegaafdheid is **geen functiebeperking of stoornis**. Wel komt hoogbegaafdheid **verhoogd** voor in **combinatie met functiebeperkingen** zoals ADHD of autisme. Hoogbegaafde studenten kunnen in de transitie naar het hoger onderwijs ook **specifieke belemmeringen** ondervinden.
- Er is veel onderzoek gedaan naar hoogbegaafdheid bij kinderen. Er zijn **weinig studies** naar hoogbegaafdheid bij **studenten** in het **hoger onderwijs**. Studies over hoogbegaafde studenten zijn vaak kwalitatief van opzet, met een kleine steekproef en zonder referentiesteekproef van normaalbegaafde studenten.

- Hoogbegaafde studenten in het hoger onderwijs vormen een **heterogene groep**. Terwijl heel wat hoogbegaafde studenten het zeer goed doen in het hoger onderwijs, is er ook een groep die ondanks het potentieel om sterke academische resultaten te behalen, **onderpresteert** en/of **specifieke belemmeringen** ondervindt in de transitie naar het hoger onderwijs. Uit onderzoek naar schoolloopbanen van hoogbegaafde leerlingen in Vlaanderen blijkt dat 38,6% van de hoogbegaafde studenten vertraging heeft opgelopen binnen het hoger onderwijs.
- De groep van hoogbegaafde studenten die onderpresteren, vormen ook een **heterogene groep**. Terwijl heel wat hoogbegaafde studenten selectieve presteerders of intrinsiek gemotiveerde studenten zijn die hun vaardigheden gebruiken in specifieke gebieden die aan hun interesses en persoonlijke doeloriëntatie tegemoet komen, zijn heel wat hoogbegaafde vaak niet of minder gemotiveerd voor makkelijke vakken. Een laag academisch zelfconcept en perfectionisme worden vaker bij hoogbegaafde onderpresterende studenten gerapporteerd. Hoogbegaafde studenten kunnen zich ook eenzaam voelen omdat ze minder aansluiting vinden bij andere studenten. Ze voelen zich 'anders' en rapporteren moeilijkheden met oppervlakkige sociale interacties (small talk) en het uitbouwen van een sociaal netwerk.
- Hoogbegaafdheid is zelden de **aanmeldingsklacht of hulpvraag** van een student in het hoger onderwijs. Veelal komen studenten met vragen rond moeilijkheden met studiemethode, schrijfoopdrachten, faalangst of met klachten van zich niet goed in hun vel voelen.
- Waar het creëren van een **autonomie-ondersteunende, goed gestructureerde, uitdagende, warme en responsieve omgeving** voor hoogbegaafde studenten positieve uitkomsten biedt op vlak van doorzettingsvermogen, welbevinden en academische prestaties, is

gerichte studie-ondersteuning en psychosociale ondersteuning een effectieve manier om specifieke belemmeringen aan te pakken.

2. Aandachtspunten & tips

Studiekeuze en studietraject

Aandachtspunten

- Hoogbegaafde studenten hebben vaak **meerdere interesses** en kunnen soms moeilijk voor één opleiding kiezen.
- Hoogbegaafde studenten kunnen nood hebben aan een **extra uitdaging**, maar hebben soms onvoldoende inzicht in de verwachtingen van een opleiding en in het eigen leerproces.
- Terwijl bepaalde hoogbegaafde studenten een uitdaging zoeken in **verdieping**, zoeken anderen een uitdaging in **verbreding**.

Tips

- **Het specificeren van de verwachtingen en leerresultaten** van de opleidingen helpt om realistische verwachtingen te stellen.
- Een **individueel traject** afgestemd op de sterktes kan ondersteunend werken. Meerdere studiepunten opnemen per jaar, vakken opnemen over faculteiten heen, (brede interessesfeer)/ keuzevakken uit andere disciplines, een buitenlandervaring, een honoursprogramme (een programme bovenop de opleiding) of een Engelstalig traject of biplomeringstraject kunnen tegemoetkomen aan de noden van deze studenten.
- Het kan ondersteunend zijn om het studietraject **stapsgewijs** op te bouwen zodat ondersteuning kan geboden worden voor valkuilen met studiemethode, timemanagement, schrijfvaardigheden en/of groepswork.

Het volgen van lessen

Aandachtspunten

- Hoogbegaafde studenten kunnen **makkelijk verbanden leggen** en kunnen **direct** mee zijn in de les en de **accenten en opmerkingen van de lesgever** begrijpen en meepikken.
- De sterke cognitieve capaciteiten en snelle informatieverwerking kunnen ertoe leiden dat de leerstof als **te gemakkelijk** of het **leestempo te traag** worden ervaren. Dit kan leiden tot verveling en een gebrek aan uitdaging, wat een negatieve impact kan hebben op de **motivatie** en **concentratie** van de student.
- De kritische houding kan leiden tot het **veelvuldig** en het **niet gedoseerd stellen van vragen**. Soms formuleren hoogbegaafde studenten hun **mening te direct** zonder rekening te houden met de gevoelens van anderen. Daardoor kunnen ze bedreigend of agressief overkomen, wat kan leiden tot conflict of misverstanden met docenten en/of medestudenten.

Tips

- Het ter beschikking stellen van het **cursusmateriaal, presentaties en verdiepende bijdragen** laat toe dat de student zelf het tempo kan bepalen en kan inzetten op verdieping en verbreding van de leerstof.
- **Een extra taak, extra studiemateriaal of een uitdagend project**, bieden kansen om vaardigheden en potentieel verder te ontwikkelen.
- Het bewaken van de nood aan **autonomie** zoals de kans geven om zelf iets op te zoeken over een bepaalde theorie, de verantwoordelijkheid geven om eigen doelen te stellen en waar mogelijk keuzevrijheid te geven, kan stimulerend werken.

- Duidelijke **afspraken** over hoe en wanneer er vragen kunnen worden gesteld, kan ondersteunend zijn voor een open dialoog in de les.

Het verwerken en instuderen van leerstof

Aandachtspunten

- Hoogbegaafde studenten kunnen **makkelijk verbanden leggen** en studeren graag vakken waar veel **inzicht** is vereist.
- Onvoldoende uitdagingen in de vroegere schoolloopbaan kunnen ertoe leiden dat de **studiemethode**, **studievaardigheden** en/of de **studieattitude** nog weinig ontwikkeld zijn. Mogelijks was er voorheen geen behoefte om een leerroutine te ontwikkelen.
- De specifieke interesse in bepaalde studieinhouden, kan **afleidend** werken en kan leiden tot moeilijkheden om hoofd- en bijzaken te onderscheiden.
- **Motivatie** voor gemakkelijke vakken of vakken die buiten het interesseveld liggen is vaak moeilijk.

Tips

- Studiebegeleiding kan een hulp zijn om een **realistische studieplanning** op te stellen en een efficiënte organisatie van de studietijd te realiseren.
- Tijdens studiebegeleiding kan er ingezet worden op **technieken om hoofd- en bijzaken** te onderscheiden en het **structureren** van leermaterialen.
- **Leerdoelen en voorbeeldvragen** kunnen een hulp zijn bij de verwerking van de leerstof en kunnen zelfteststrategieën en zelfsturing bevorderen.

Opdrachten

Aandachtspunten

- Het begrijpen van een opdracht en het achterhalen van de **precieze verwachtingen** van vragen kan moeilijk verlopen.
- Sommige hoogbegaafde studenten zijn **perfectionistisch** ingesteld en leggen zichzelf hoge verwachtingen op. Dit kan enerzijds leiden tot betere prestaties omdat dit hen motiveert, anderzijds kan dit zorgen voor **stress en faalangst**, wat kan leiden tot **overpresteren of vermijdingsgedrag**.
- Hoogbegaafde studenten kunnen zichzelf verliezen in het nastreven van **perfectie of bepaalde details** en gaan bepaalde uitdagingen uit te weg als ze denken dat ze het beoogde doel niet zullen kunnen bereiken.
- Hoogbegaafde studenten kunnen in hun enthousiasme **overweldigend** overkomen door veel vragen te stellen en met veel ideeën te komen.
- Het **kernachtig en samenhangend overbrengen van de boodschap** kan een aandachtspunt zijn. Door het snelle denken zitten ze soms al enkele stappen voor op anderen, wat naast het **communiceren** ook het **samenwerken in groep kan** bemoeilijken en voor frustratie kan zorgen. In groepsverband gaat soms veel energie naar het opwerpen van ideeën en het afstemmen met medestudenten.

Tips

- Het geven van **duidelijke instructies** bij opdrachten is ondersteunend. Instructies over de uitgebreidheid van de opdracht voorkomt het te gedetailleerd werken.
- Teksten die door lesgevers **facultatief** aangeboden worden, kunnen de kans bieden om dieper op de leerstof in te gaan.

- De mogelijkheid om een **eigen onderwerp** te kiezen voor masterproef/ bachelorproef kan stimulerend werken.
- Voor grote opdrachten zoals een bachelorproef of masterproef kan **extra tussentijdse feedback** nodig zijn.
- Bij **groepswork** kan ondersteuning bij het afstemmen van ideeën en het opvolgen van het groepsproces ondersteunend zijn.
- **Keuze geven in opdracht**, bv. paper, film, presentatie, of variatie in opdrachtvormen kan stimulerend werken.

Examens

Aandachtspunten

- Bij een examen is het soms moeilijk om de **verwachtingen** in te schatten.
- Het anders denken kan leiden tot het gegeven dat bepaalde zaken **anders worden opgevat** of tot meerdere **interpretatiemogelijkheden**.
- De moeilijkheden met **hoofd- en bijzaken** kan ervoor zorgen dat het antwoord **niet kernachtig** wordt geformuleerd.

Tips

- Het geven van **duidelijke instructies** bij examenvragen is ondersteunend. Instructies over hoe diep de leerstof gekend moet zijn, voorkomt het te gedetailleerd werken. Ook het verwijzen naar de **beoordelingscriteria** kan helpend zijn.
- Het aanbieden van **voorbeeldvragen en modelantwoorden** is een hulp voor een goede voorbereiding op het examen.
- Richtlijnen over de **lengte van het examen/examenvragen** bieden houvast om de verwachtingen in te schatten.

- Het voorzien in feedback en inzet op **zelfevaluatie en leerstrategieën**, om te leren uit tegenvallende resultaten, kan ondersteunend zijn. Het is belangrijk om te leren om de studiemethode aan te passen indien nodig, te durven grenzen verleggen en te leren dat iets bereiken tijd en oefening kost.
- De vragen **stap voor stap** beantwoorden zodat de student minder fouten maakt en de lezer de redenering kan volgen.

Studentenleven

Aandachtspunten

- **Aansluiting vinden met leeftijdsgenoten** kan een uitdaging vormen. Hoogbegaafde studenten kunnen een gevoel hebben van anders zijn door bijvoorbeeld andere interesses. Ze ondervinden bij jaargenoten vaak misverstanden omtrent hoogbegaafdheid. Communicatie en 'social talk' worden soms als lastig ervaren en dit brengt onzekerheid en twijfel met zich mee.
- Er kunnen **bijkomende problemen** optreden zoals faalangst, stress, een laag zelfbeeld of eenzaamheid. Hoogbegaafde leggen vaak een grote druk op zichzelf (willen zichzelf en andere niet teleurstellen) en overdenken vaak een probleem (piekeren). Het uiten van emoties en het formuleren van een hulpvraag kunnen moeilijk zijn.

Tips

- Medewerkers van de studentenvoorzieningen bieden **coaching voor psychosociale problemen**.
- **Contact met andere hoogbegaafde studenten** in de vorm van een groepsaanbod, samenstudeersessies of mentorschap, kan ondersteunend zijn. Het laat toe dat hoogbegaafde studenten zich

erkend voelen, en het 'anders zijn' beter een plaats kunnen geven.

Het kan ook het inzicht in het eigen functioneren bevorderen.

- Het kan belangrijk zijn om de student expliciet de boodschap te geven dat hoogbegaafde studenten ook **fouten mogen** maken of 'falen'.

Meer weten?

- **MoodSpace.be** is een plek vol betrouwbare info, tips en zelfhulp om emotionele problemen het hoofd te bieden en veerkrachtig te studeren.
- Abeysekara, I. (2014). Giftedness and talent in university education: a review of issues and perspectives. *Gifted and talented international*, 29(1-2), 137-146.
- Almukhambetova, A. & Hernandez-Torrano, D. (2020). Gifted students' adjustment and underachievement in University: an exploration from the Self-Determination Theory Perspective. *Gifted Child Quarterly*, 64, 117-131. <https://doi.org/10.1177/0016986220905525>
- Keijsers, S. (2018). Hoogbegaafd op de universiteit: de vergeten leeftijd: onderzoek naar wat hoogbegaafde studenten aan de Universiteit Leiden zien als factoren die leiden tot vermindering van studiesucces en welbevinden. Unpublished manuscript. Lubinski, D. & Benhow, C. P. (2000). States of excellence. *American psychologist*, 55, 137-150. <https://doi:10.1037/0003-066X.55.1.137>
- Kieboom, T., & Venderickx, K. (2017). *Meer dan intelligent*. Lannoo.
- Mendaglio, S. (2013). Gifted students' transition to university. *Gifted education international*, 29, 3-12. <https://doi.org/10.1177/0261429412440646>
- Richardson, Q., King, S., Garret, R., & Wrench, A. (2012). Thriving or just surviving? Exploring student strategies for a smoother transition to

university. A practice report. *The International Journal of the First Year in Higher Education*, 3, 87-93. <https://doi.org/10.5204/intjfyhe.v3i2.132>

- Sauder, A. E. (2015). *Examining gifted students' transition to university and its influence on learning* (Doctoral dissertation), University of Western Ontario, Ontario, USA. Available from Electronic Thesis and Dissertation Repository.
- Van den Muijsenberg, E. (2020). *Hoogbegaafde jongeren aan de universiteit: ontwikkeling van een aanbod voor studie-ondersteuning*. Masterproef aangeboden tot het verkrijgen van de graad van Master of Science in de Pedagogische Wetenschappen. KU Leuven.